

STORTINGET

Representantforslag 33 S

(2022–2023)

fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Tobias Drevland Lund og Hege Bae Nyholt

Dokument 8:33 S (2022–2023)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Tobias Drevland Lund og Hege Bae Nyholt om å sikre innsyn i alle offentlig finansierte velferdstjenester

Til Stortinget

Bakgrunn

Offentlige tjenester er underlagt lovverk som regulerer offentlig innsyn og rettssikkerhet. Når velferdstjenester settes ut til private, kommersielle aktører, blir informasjonen om drift, bemanning og kompetanse derimot omgjort til forretningshemmeligheter og unntatt offentlig innsyn.

Alle som ønsker å se hvordan kommunale sykehjem eller barnehager forvalter midlene sine, kan få innsyn i det. Men kommersielle selskaper kan nekte å gi innsyn på bakgrunn av at dette er forretningshemmeligheter.

Aftenpostens dekning av kommersielle barneværnsaktører høsten 2022 illustrerer tydelig hvorfor dette bør endres. Omfanget av arbeidet med å se en helt grunnleggende del av velferdssystemet i kortene er enormt og krever tid og ressurser typisk forbeholdt store redaksjoner med spesialisert kompetanse. Dermed vet man lite om hva skattepengene som bevilges til velferdstjenester som er drevet av kommersielle aktører, går til. Det gir et demokratisk underskudd på helt sentrale samfunnsområder.

Viktig informasjon om arbeidsvilkår og kvalitet på tjenestene er for eksempel unntatt offentlighet. Private kommersielle sykehjem rapporterer ofte ikke inn avvik

eller hvordan de ulike avdelingene og vaktskiftene er bemannet. Fagbladet har beskrevet at de private kommersielle sykehjemmene ikke rapporterer inn lønnsutviklingen for sine ansatte ut over minimumet i tariffavtalene.

Kommersielle velferdstjenester er i stadig økende grad dominert av aktører med sentralisert eierskap gjennom store kjeder eller utenlandske oppkjøpsfond. Samlet tas milliarder ut fra fellesskapets midler som er bevilget til velferd, til profit for eiere av kommersielle selskaper.

En av Velferdstjenesteutvalgets viktigste konklusjoner i NOU 2020:13 – Private aktører i velferdsstaten var at det var umulig å kartlegge hvor mye penger kommersielle aktører tar ut i profit, fordi tallgrunnlaget er svakt og vanskelig tilgjengelig. Utvalget slo fast at det for fremtiden bør bli mye enklere å gjennomføre kartlegging og analyser av kommersielle leverandører av offentlig finansierte velferdstjenester. Et samlet utvalg tilrådte derfor at det skulle settes i verk tiltak for økt transparens om eierskap, organisering og økonomi hos private aktører som leverer velferdstjenester med offentlig finansiering.

Når velferdstjenester eies av private equity-eide fond, utgjør det et særlig problem for offentligheten. Basert på 2018-tall anslo Velferdstjenesteutvalget at selskaper eid av fem private equity-fond stod for 21 prosent av omsetningen til alle utenlandskontrollerte driftsforetak, altså den enheten i en konsernstruktur som faktisk leverer velferdstjenesten. Sett under ett stod private equity-eide selskaper for 8 prosent av de samlede driftsinntektene til kommersielle aksjeselskaper i velferdssektorene. Kompliserte eierstrukturer og lokalisering i skatteparadiser tilslører hvem som til syvende og sist er eier og dermed ansvarlig for velferdstjenestene

som ytes i Norge. Dette kan gi seg særlig dramatiske utslag i saker der liv og helse settes i fare, for eksempel når et barn får varige skader, eller til og med dør, mens det er under barnevernets omsorg og man ikke vet hvem som egentlig er ansvarlig for tjenesten.

For aksjeselskaper, som alle de kommersielle tilbydere av velferdstjenester er organisert som, gjelder aksje-loven og rett til hemmelighold av det de definerer som forretningshemmeligheter. «Andre kostnader» er et eksempel på hvordan dagens ordning med innsyn i regnskap ikke er tilstrekkelig. Det er opp til selskapet om de vil oppgi hva posten faktisk inneholder. Dette er et demokratisk problem på flere måter. Media får svært begrensede muligheter for å undersøke pengestrømmer, folkevalgte får ikke full informasjon om hva skattebeta-lernes penger brukes til, fagforeninger får begrenset sine muligheter til medbestemmelse og pasienter, brukere, foresatte og pårørende mister muligheten til å ta informerte valg. Det er et paradoks at man skal ha helt ulik mulighet til innsyn avhengig av om offentlig finansierte velferdstjenester drives i offentlig eller kommersiell regi.

Det er nødvendig å sikre at man har innsyn i hvordan midlene det offentlige bevilger til velferd, blir brukt, og i innholdet i tjenestene.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen foreslå lovendringer som sikrer offentlig innsynsrett i alle opplysninger som er nødvendige for å føre kontroll med kommersielle aktører som leverer offentlig finansierte velferdstjenester, inkludert økonomi og arbeidsforhold.
2. Stortinget ber regjeringen underlegge private virksomheter som driver offentlig finansierte velferdstjenester, samme krav om å følge arkivlova, offentleglova og forvaltningsloven som offentlige virksomheter og komme tilbake til Stortinget med eventuelle nødvendige forslag som sikrer dette.
3. Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige lovforslag som sikrer åpenhet og innsyn i regnskap, kvalitetsindikatorer, bemanningssituasjon og pengestrømmer hos private kommersielle aktører som driver velferdstjenester med offentlig finansiering, samt at de endringer i sentrale deler av lovverket som er nødvendige for reelt innsyn i offentlig drift, også gjøres gjeldende for disse aktørene.
4. Stortinget ber regjeringen sikre at informasjon om eierskap i kommersielle selskaper som driver velferdstjenester med offentlig finansiering, er tilgjengelig, slik at det framkommer hvem som er ansvarlig for velferdstjenesten.

8. november 2022

Seher Aydar

Tobias Drevland Lund

Hege Bae Nyholt